

LECTIO DIVINA

W TEKSTACH
MONASTYCZNYCH

LECTIO DIVINA

W TEKSTACH
MONASTYCZNYCH

TYNIEC

WYDAWNICTWO BENEDYKTYNÓW

Projekt okładki:
Jacek Zelek

Na okładce:
Fragment mozaiki ceramicznej przedstawiający
„Maiestas Domini” z kaplicy w opactwie tynieckim.
Wykonanie: Borys Kotowski OSB. Fot. Marcin Marcik

Imprimi potest: Opactwo Benedyktynów
L.dz. 2/2021, Tyniec, dnia 4.01.2022
† o. Szymon Hiżycki OSB, opat tyniecki

Wydanie pierwsze: Kraków 2022

ISBN 978-83-8205-161-2

© Copyright by Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów
ul. Benedyktyńska 37, 30-398 Kraków
tel. +48 (12) 688-52-95, fax: +48 (12) 688-52-91
e-mail: zamowienia@tyniec.com.pl
www.tyniec.com.pl

Druk i oprawa:
Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów
druk@tyniec.com.pl

SPIS TREŚCI

Św. Cezary z Arles, <i>Pisma monastyczne</i>	7
<i>Wczesne Reguły monastyczne z Galii</i>	17
<i>Apoftegmaty ojców pustyni. T. 1</i>	
<i>Gerontikon. Księga starców</i>	23
Św. Bazyli Wielki, <i>Pisma ascetyczne. T. 1</i>	49
Św. Bazyli Wielki, <i>Pisma ascetyczne. T. 2</i>	61
Teodoret Biskup Cyru, <i>Dzieje miłości Bożej</i>	73
Sulpicjusz Sewer, <i>Pisma o św. Marcinie z Tours.</i>	111
<i>Apoftegmaty Ojców Pustyni. T. 2.</i>	
<i>Kolekcja systematyczna</i>	125
<i>Pachomiana Latina</i>	147
Palladiusz, <i>Opowiadania dla Lausosa.</i>	157
<i>Pierwsze pisma greckie o dziewictwie</i>	169
Ewagriusz z Pontu, <i>Pisma Ascetyczne. T. 1</i>	185
Św. Grzegorz Wielki, <i>Dialogi</i>	197
Św. Jan Kasjan, <i>Rozmowy z Ojcami. T. 1</i>	201
Św. Grzegorz Wielki, <i>Księga Reguły pasterskiej</i>	211
Św. Hieronim, <i>Listy do Eustochium</i>	219
Św. Antoni, <i>Żywot. Pisma ascetyczne</i>	231
Ewagriusz z Pontu, <i>Pisma ascetyczne. T. 2</i>	237
Św. Grzegorz Wielki, <i>Moralia. Komentarz do Księgi Hioba. T. 1. List, Przedmowa. Księgi I–V.</i>	245
<i>Historia mnichów w Egipcie</i>	255
Nil z Ancyry, <i>Pisma ascetyczne</i>	259

<i>Apoftegmaty Ojców Pustyni. T. 3.</i>	
<i>Zbiory etiopskie (wybór). Mniejsze zbiory greckie.</i>	
<i>Zbiory łacińskie.</i>	263
<i>Św. Grzegorz Wielki, Moralia. Komentarz</i>	
<i>do Księgi Hioba. T. 4. Księgi XVII–XXII.</i>	267
<i>Apoftegmaty Ojców Pustyni. T. 4.</i>	
<i>zbiór anonimowy wydany przez Francois Nau.</i>	273
<i>Bibliografia</i>	277
<i>Skróty</i>	281

ŚW. CEZARY Z ARLES

PISMA
MONASTYCZNE

(ŹRÓDŁA MONASTYCZNE 2)

CEZARY, BISKUP, NAJMNIEJSZY
ZE SŁUG WSZYSTKICH SŁUG BOŻYCH,
DO ŚWIĘTEJ SIOSTRY CEZARII KSIENI
I CAŁEJ JEJ WSPÓLNOTY WIECZNE
POZDROWIENIE W CHRYSZTUSIE

3. Niech często czyta sama, albo niech z całą gorącością serca przyjmuje czytane jej słowa. Niech stale czerpie wodę zbawienia z Boskich źródeł Pisma Świętego, wodę, o której Pan powiedział: *Kto wierzy we Mnie, strumienie wody żywej popłyną z jego wnętrza*¹.

Niech dusza święta stara się zawsze przyozdabiać kwiatami raj, to znaczy myślami zaczerpniętymi z Pisma Świętego, niech ma bezustannie w uszach którąś z ich drogocennych pereł; spełniając dobre uczynki, niech spleta z nich pierścienie i bransolety; niech znajduje w nich lekarstwa na rany, woń czystości i ofiarę pokuty

7. Modlitwie i czytaniu duchowemu powinnyście oddawać się w taki sposób, żebyście przede wszystkim mogły jednocześnie wykonywać jakąś pracę ręczną, zgodnie ze słowami Apostoła: *Kto*

¹ Por. J 7,38.

nie chce pracować, niech też nie je²; miejcie zwłaszcza zwyczaj zajmować się czytaniem do godziny trzeciej i najlepszą część dnia poświęćcie świętemu dziełu. Modlitwa wasza niech płynie z serca w ciszy tak, żeby zaledwie było słychać, co wymawiają wargi. Ta, która chciałaby modlić się głośno, przynosi szkodę i sobie, i innym, gdyż swoją gadatliwością oddala ducha innych od modlitwy świętej i sekretnej.

1. REGUŁA DLA DZIEWIC

Zaczyna się reguła dla świętych dziewic

7. O ile to też możliwe, niech albo tylko wyjątkowo, albo nigdy w ogóle nie będą przyjmowane do klasztoru dziewczynki młodsze niż lat sześciu lub siedmiu, które by już mogły uczyć się czytać i zaprawiać do posłuszeństwa. Dla wykarmienia zaś tylko lub dla nauki niech się ich w ogóle nie przyjmuje, i to ani córek dostojników, ani córek ludzi prostych.

18. Siedząc zaś przy stole niech milczą i pilnie słuchają czytania. A kiedy czytanie się kończy, niech w sercu nie ustaje święte rozmyślanie.

² 2 Tes 3,10.

Gdyby zaś czegoś było potrzeba, niech się o to ztroszczy ta, która ma pieczę nad jadalnią; a prosić o to, co potrzebne, należy gestem raczej niż głosem. Niech nie same tylko usta wasze przyjmują pokarm, ale też niech i serca słuchają słowa Bożego. I wszystkie niech uczą się czytać.

19. W każdej porze roku przez dwie godziny, to jest od rana do godziny drugiej, niech się zajmują czytaniem. Przez resztę zaś dnia niech wykonują swoje prace, a nie zajmują się pogawędką, bo mówi Apostoł: *Niech pracują cicho*³ i powiedziano także: *Nie uniknie się grzechu w gadulstwie*⁴. Dlatego to tylko powinnyście mówić, co prowadzi do zbawienia i przynosi pożytek duszy

20. A gdy tego wymaga potrzeba pracy, wtedy niech mówią. Gdy zaś siostry pracują wspólnie, niech jedna innym czyta aż do godziny trzeciej, a potem niech nie ustaje w sercu rozważanie słowa Bożego i modlitwa *Mieście jednego ducha i jedno serce* w Panu i wszystko miejcie wspólne, tak bowiem czytacie w Dziejach Apostolskich: *Wszystko mieli wspólne i każdemu rozdzielano według potrzeby*⁵.

³ Por. 2 Tes 3,12.

⁴ Prz 10,19.

⁵ Por. Dz 1,32.35.

22. A kiedy śpiewając psalmy i hymny modlicie się do Boga, niech to samo, co głoszą usta, rozważa i serce. Przy każdej pracy, kiedy nie ma czytania, rozpamiętujcie zawsze coś z Pisma Świętego.

2. REGUŁA DLA MNICHÓW

14. W każdej porze roku niech czytają aż do godziny trzeciej, a po trzeciej niech każdy wykonuje naznaczoną sobie pracę (Reguła dla mnichów 14).

20. Wigilie od miesiąca października aż do Wielkanocy niech się składają z dwóch nokturnów i trzech zestawów czytań. Podczas każdego zestawu przeczyta brat trzy karty i pomódlcie się; przeczyta drugie trzy, i pomódlcie się; przeczyta jeszcze trzy i wstanie. Dodajcie antyfonę, responsorium i drugą antyfonę: te antyfony według porządku psalterza. Potem odprawia się jutrznię: na ton prosty *Chcę Cię wywyższać, Boże mój, Królu*⁶, następnie według porządku całą jutrznię śpiewa się antyfonalnie⁷ (20).

⁶ Ps 145(144), lub może tylko jego pierwszy werset jako wprowadzenie do oficjum.

⁷ *In antepthonas* tu chyba w znaczeniu śpiewu alternowanego.

4. MOWA 236

Mowa do mnichów św. Cezarego, biskupa

4. Przede wszystkim bracia niechaj zawsze czuwają wasze serca i lękają się, aby nie wślizgnęło się w nasze myślenie takie przekonanie, że samo uznanie u ludzi jest wystarczającym znakiem błogosławionego życia. Strzeżmy się, żebyśmy nie przestali się zastanawiać, jacy jesteście naprawdę, lecz tylko, jak nas postrzegają inni, i lekceważąc wartość cnót nie troszczyli się o samą tylko opinię. Raczej rozważajmy owe świeckie wprawdzie, ale bardzo pożyteczne słowa: *Jak prawdziwa pochwała zdobi, tak fałszywa przygania*⁸; i to, co powiedział ktoś z mędrców: *Jeśli szczerze są pochwały, którymi cię obdarzają, to rzeczywiście są pochwałami; jeśli nieszczerze, to są obelgami*⁹. Jednak aby można było osiągnąć tę tak świętą i tak wspaniałą doskonałość, potrzeba wielkiego wysiłku duszy. Któż bowiem bez wielkiego wysiłku mógłby powstrzymać swój język od oszczerstw, położyć kres szemraniu albo beztroskim rozmowom? Któż mógłby bez pracy czujnością serca odegnąć nieczystość myśli, ustrzec się złorzeczeń i przy-

⁸ Por. Symmach, MGH. *Auct. antiquiss.*, t. 6/1, cz. I, 340 oraz św. Cezary, Mowa 217,3.

⁹ Autor nieznany.

sięgania, jak od śmiertelnośnego jadu, oprzeć się próżności, czy pohamować gniew? Gdzie jest taki, który bez wielkiego bólu serca, z pragnienia czystej pokory, wzgardził dążeniem do zaszczytów lub do godności kapłańskiej i je odrzucił? Któż kiedykolwiek bez wysiłku mógł poddać pobożnie swój kark w jarzmo świętego posłuszeństwa, nigdy nie skrytykować zarządzeń przełożonego lub do nikogo nie żywić w sercu urazy? Kto zdołał bez trudu miłować ze względu na miłość Chrystusa – nie tylko braci, lecz wszystkich ludzi, nawet prześladowców: modłać się za dobrych, aby stale umacniali się dzięki swym świętym dziełom i prosić za niegodziwych, aby szybciej się poprawili? A któż bez wysiłku będzie mógł trwać na modlitwie i poświęcać czas na czytanie? Któż, powiadam, wypełni to wszystko bez łaski otrzymanej od Boga i bez wielkiego pragnienia w sercu?

6. MOWA 238

Kazanie św. Cezarego do mnichów, które powinno być czytane w okresie Wielkiego Postu

4. Najmilsi, przede wszystkim trzeba pamiętać o słodyczy miłości, aby nas Chrystus nie zga-

nił, lecz pochwalił i udzielił wiecznej nagrody, mówiąc: *Pójdźcie błogostawieni Ojca mego, weźcie w posiadanie królestwo, które dla was zostało przygotowane*¹⁰. O jakże szczęśliwy jest ów sługa, którego Pan zaprosi do swego królestwa! Takim będzie, jeżeli trzymał się tego, dzięki czemu może wypełnić wolę swego Pana. A więc: duchowym czytaniem, świętym rozważaniem i nieustanną modlitwą, aby ilekroć nasz wróg będzie starał się nas kusić, zawsze znajdował nas zajętych świętymi czynnościami. Zwłaszcza zaś w dniach Wielkiego Postu niech nikt się od tego nie wymawia: ponieważ w tym okresie nie tyle przykładamy się do dzieła Bożego, ile jesteśmy do niego zapraszani. Uważajmy więc te dni za święte i jeśli w tym czasie ktokolwiek z was nie zechce wiernie starać się o lekarstwo dla swej duszy, niech nie będzie dla niego żadnego wybaczenia. Wielki Post jest dziesiątą częścią roku: a z tak małego czasu zbieramy wiele duchowych plonów. Przeto najmilsi, nie wymawiajcie się, ponieważ jeśli będziecie dalej trwali w dawnych zaniedbaniach, to już teraz nie da się tego nadrobić. Czyńcie więc to, co dla każdego najpotrzebniejsze: jeśli ktoś miłuje psalmy, czytania, czy czuwania ktoś miłuje, niech czuwa, niech czyta, niech robi postępy,

¹⁰ Mt 25,34.

niech modli się i śpiewa psalmy. Macie wszystko co może przynieść pożytek duszy. Czas wydaje się krótki, lecz gromadzi wielkie pożytki. Więcej się módl, częściej śpiewaj psalmy, więcej czytaj, więcej czuwaj: a jeśli nie chcesz, to jednak zmuś się albo na dźwięk dzwonu, albo na rozkaz przełożonego.